

MAJKA MARKA MARULIĆA NIJE BILA TALIJANKA!

U *Večernjem listu* (11. svibnja 2005, str. 25) naišao sam na članak pod natpisom *Hrvatska književnost i dvojna pripadnost*, gdje se obavješćuje da je »na internetskim stranicama Prosvjete objavljen tekst Predraga Matvejevića«, u kojem da, među ostalim, stoji: »Talijanka je bila i Marulićeva majka...«. Nije, međutim, odgonetljivo po kakvu se mjerilu ona svrstava u Talijanke, zašto joj se izmišlja druga narodnosna pripadnost, a tom hipotezom i njezinu sinu Marku pridaje dvojna pripadnost.

Majka »oca hrvatske književnosti« krštena je kao Dobrica, i to joj ime bilježe svi dokumenti. Djevojačko joj je prezime bilo Alberti. Isto tako njezin brat, Marulićev ujak, u svim se arhivskim spisima spominje pod hrvatskim imenom Janko. Na latinskoj nadgrobnoj ploči u splitskoj prvostolnici zove se primjereno Jancius. Prezime Alberti u hrvatskoj poslanici rođakinji (ili teti) Katarini Marko je promijenio u Obirtić, što nije iznimka u Splitu XVI. stoljeća, jer i loza Tartaglia pohrvaćuje prezime u Tartaljić. Frano Božićević Natalis u prvomu životopisu Marka Marulića već na početku latinskog teksta navodi da mu je majka Dobrica plemenita roda, a da njezino ime na latinskom znači Bona. U oporučnoj talijanskoj verziji (kritičko izdanje Marulićeve oporuke upravo je objelodanjeno u Splitu, *Colloquia Maruliana*, XIV, str. 48) oporučitelj je spominje kao »la madre nostra Dobriza« (Dobrica), jedna mu je od baka također nosila hrvatsko žensko ime, Mira. Dobrica Obirtić vjerojatno i nije znala talijanski jezik, a ako ga je i znala, svoju djecu nije učila govoriti tim jezikom. Naime, najmlađa joj kćerka, Bira, nije razumjela ni latinski, ni talijanski, pa joj je najstariji brat, pjesnik Marko, pisao zabavne »verse harvacke« o samostanskom životu, budući da je postala benediktinka. Znakovito je u tom kontekstu da Marulić izvješćujući prijatelja u Mletcima da je upravo završio *Juditu*, taj spjev određuje kao »djelce na našem materinskom jeziku« (»lengua nostra materna«, *Colloquia Maruliana*, I, str. 36). Od majke je naučio prve riječi tog jezika, progovorio je hrvatski. U drugom pismu istom naslovniku s velikom nježnošću govori o svojoj majci Dobrici koja teško odolijeva nekoj boljetici.

Istina, u talijanskim se leksikonima i književnopovijesnim priručnicima može pročitati kako je »otac hrvatske književnosti« po majci Talijan, što je relikv hipoteza tamošnjih filologa (Giuseppe Praga, Francesco lo Parco, Arturo Cronia) između dva svjetska rata. Oni su se, upravo na temelju djevojačkog prezimena Alberti Marulićeve majke, trsili dokazati njegovo talijanstvo, nudeći ga usputice kao uglednoga pisca za mamac iredentistima. Nisu se pri tome osvrtni na činjenicu da je Marcus Marulus žestoko napao u latinskomu polemičkom spisu one pisce koji tvrde da je sv. Jeronim talijanske zavičajnosti. Možemo samo pretpostaviti kako bi reagirao na tvrdnju da mu je majka Dobrica Talijanka, a ona, rođena, živjela i pokopana u srcu Dioklecijanova Splita, govorila, pjevala i molila »u lipom jaziku gdi ča slaje zvoni«.

Nije mi, zbilja, jasno kako se, bilo koje i bilo kakve promidžbe radi, smiju, neprovjereno, mijenjati činjenični podatci stanovitoj ličnosti, napose kad je riječ o povijesnoj osobi kao što je, evo, slučaj s majkom prvoga hrvatskog književnog klasika. Dobrica Marulić, r. Alberti (Obirčić) nije nikakva Talijanka, a bilo bi u redu da taj navod Srpsko kulturno društvo »Prosvjeta« ukloni sa svojih internetskih stranica.

Mirko Tomasović